

azokra a lelkiőrökre, amiket a köztárogatás, összefogás, egyetértés tudata félbreszt és kifejleszt bennünk. Ennek a sokat vitatott és keresett kultúrunkának tehát csak annyiban van létjogosultsága, amennyiben megteremti és kifejlesztzi egységes és becsületes életelveinket illetőleg klubbsellemünket mondhatnám ideológiánkat. Hogy az egyesületi munka ilyen irányban végezze el a feladatát ez a gondolat vezette és ez a szellem hatotta át a választmányt a munkaprogram összeválogatásánál és a baráti összejövetelt

a tervezet tudomásul vételénél, amikor a beográdi egyetemi klubbal (Bólyai Farkas) továbbra is fenn akarja tartani az együttműködést, továbbá be kíván kapcsolódni az egyetlen ifjúsági és akcióképes folyóirat a „Híd” munkájába, ezáltal közelebb hozni — nagyon helyesen — és láthatóvá tenni a klub munkafrontját a nagyközönség számára. Reméljük, hogy minden tag átérzi a program jelentőségét, átveszi a vezetőség üdvös gondolatát s a cselekvő idők sürgető szavát megértve bekapcsolódik az aktív klubbi életbe.

Lamarck — Darwin

A „Híd” multévi 7. számának 3. oldalán — ahol Fehér Vince kulturális helyzetünket méri fel — így ír: „Természettudományilag is elég képzetlenek vagyunk. Még a természettudományok régebben elért eredményei is ismeretlen ifjúságunk széles rétegei előtt . . .”

Ezért határoztam el magam, hogy boncolgatni fogom a bennünket — embereket — legjobban érdeklő kérdést, kérdést, amely már valószínűleg a gondolkodni kezdő ember első megjelenésétől napjainkig oly heves és oly indulatossággal telt vitákat eredményez az egyszerű — a laikus — embertől fel az egyetemi katedráig.

A kérdést: Kik vagyunk és honnan jöttünk.

Két nézet áll itt egymással szemben: a teremtés és a fejlődés felfogása.

En az utóbbival szándékozom a jugoszláviai magyar fiatalságot — e helyről — nagy vonásokban tájékoztatni. Hogy ezt megtehessem két nevet választottam ki, amely két nevet címül is használlok fel, kiemelni szándékozva ezzel azt, hogy ez a két név az a pillér, amelyre épült ívén át jutott a gondolkodó ember a mult délibábos bizonytalanság talajjáról a természettu-

dományos biztonság mai hegycsúcsára.

Történelmi átpillantás e két lángelme életrajzára és munkásságára, elegendő kell, hogy legyen az itt élő kisebbségi magyar fiataloknak arra, hogy vágy ébredjen bennük a tudományos gondolkodásra, a komoly tanulásra, hogy eljutva a természettudományos világszemlélet magaslatára, széles látókörrrel — mint faktor — vethesse bele magát emberi mivoltunkat elismerő gazdasági, kulturális és politikai életünket biztosító törekvések irányításába.

Ez a két név: Lamarck és Darwin.

Lássuk először Lamarckot.

1744. augusztus 1-én a franciaországi Bareutin-ben született. Apja Pierre de Monet bárója, lovag Lamarck. A szerény anyagi viszonyok között élő báró 11-ik gyermekét Jeant, a papi pályára szánta s ezért az amensí jezsuita kolostorba helyezte el, ahonnan 1760-ban — apja halála után azonnal — kilépett, mert a klerikális nevelés elviselhetetlen teherként nehezedett rája s belépett a Westfaliai francia hadseregbe, ahol különben már egyik fivére is szolgált. A Lippstádt melletti ütökzetben a 17 éves Jean annyira kitüntette magát, hogy azonnal tiszté lépett

elő s a béke helyreálltával szolgálat-tételre Toulonba majd Monacoba helyezték. Itt ragadta őt meg Riviera pompás növényvilága s minden erejével a szisztematikus botanika tanulmányozására adta magát. Majd amikor betegsége miatt nyugdíjazták studiumait a párisi fűvészkertben folytatta. Itt megmerkedett Buffon-nal, azzal a híres természetbúvárral, aki az elsők között volt, akik a fajok állandóságában kételkedni kezdtek Röviddel ezután Lamarck be is fejezi első nagy művét, a háromkötetes: Flore Francaise-t, amely 1778-ban Buffon támogatásával meg is jelent s amelynek eredményeképpen a Párisi Tudományos Akadémia tagjává lesz. Buffonnal való intim barátságának köszönhető valószínűleg egyrésztől, hogy benne a leszármazási gondolat első csírája gyökeret vert; másrészt pedig, hogy Lamarck teljesen otthonos lett a szisztematikus botanika akkor már nagyon fejlett birodalmában, amelyről egy 12 kötetes hatalmas Encyclopediában — amelyben vagy 2000 növényfajtát ismertet — tesz tanúságot.

Már mint 50 éves embert s elismert tudóst hívja meg Lamarckot az ujonnan alakult Természettudományi Múzeum tanárnak a zoológiai tanszékre, kijelölve neki az alacsonyabbrendű állatok természetrajzának tárgykörét. Bár ő inkább botanikus, de zseniális agya s vasszorgalma egy évi tanulmányozás után már lehetővé teszi számára a feltűnéstkeltő előadásainak megkezdését, amelyekben a gerinces és a gerinctelen állatok közötti különbséget tár-

gyalja. 1822-ben pedig mint kész zoológus csillogtatja nagy tudását egy 7 kötetes nagy munkában: A gerinctelen állatok természetrajzá-ban, amelyben az utóbbiak hatalmas tömegét külön osztályokba is csoportosítja.

E munkálkodásai közben a növény- és állatvilág hatalmas tömegét kellett kritikái tanulmányozás alá vennie s rendezve azokat nemek, fajok, családok s osztályokba osztva, arra a meggyőződésre jutott, hogy azokat egy tényleges belső kötelék, egy szoros rokoni kapcsolat köti össze, ami viszont egy hipotetikus közös családfe létezésének gondolatát érlelte meg benne.

Kutatásaiban nem elégedett Lamarck meg csak az élőfajták összehasonlításával, hanem a föld különféle korszakaiban kihalt növények és állatok foszsilis maradványait is tanulmányozta. Ennek a munkának eredményeképpen arra a megállapításra jutott, hogy nemcsak a most élő fajok között van hátrázott rokoni kapcsolat, hanem a már kihalt formákat a jelenleg élők egyenes őseinek kell tekinteni. Ezzel a megállapításával mély sebet vágott Cuvier akkor divatos — a fajok állandóságáról — felállított elméletére s erősen megdöngötte ennek a föld katasztrófáiról s ezek utáni újra teremtődésről elképzelt nézetének kapuit, amiért aztán — természetesen Cuvierrel került éles ellentétbe. E tudományos harcai közben 1829-ben 85 éves korában be is fejezte életét.

(Folytatom).

Iványi Károly

A „Híd“ a vajdasági magyar fiatalok egyedüli sajtóorgánuma!